

1.2 Pôsobnosť orgánov školskej samosprávy

Zriaďovanie, pôsobnosť a úlohy orgánov školskej samosprávy ustanovuje zákon č. 596/2003 Z. z. Zákon tiež určuje, pri ktorých školách a školských zariadeniach sa rada školy ustanovuje. Funkčné obdobie rady školy, obecnej školskej rady a územnej školskej rady je 4 roky.

V súvislosti s dĺžkou funkčného obdobia je potrebné venovať pozornosť zákonu č. 93/2020 Z. z. z 22. apríla 2020, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, ktorý v článku II mení a dopĺňa zákon č. 596/2003 Z. z. Stalo sa tak z dôvodu zachovania kontinuity činnosti orgánov školskej samosprávy v čase krízovej situácie.

V zákone č. 596/2003 Z. z. bol vložený nový § 38b, ktorý upravuje osobitné ustanovenia v čase krízovej situácie (mimoriadna situácia, núdzový stav alebo výnimočný stav). Ustanovenie § 38b ods. 3 znie: „*Funkčné obdobie orgánu školskej samosprávy, ktoré uplynie v čase krízovej situácie, sa skončí uplynutím posledného dňa tretieho kalendárneho mesiaca po skončení krízovej situácie, ak technické podmienky neumožňujú ustanoviť nový orgán školskej samosprávy. Ak sa počas tohto obdobia ustanoví nový orgán školskej samosprávy, funkčné obdobie doterajšieho orgánu školskej samosprávy uplynie dňom nasledujúcim po dni, v ktorom bol nový orgán školskej samosprávy ustanovený.*“

Môže sa stať, že v čase krízovej situácie uplynie funkčné obdobie rady školy a nie sú podmienky na ustanovenie novej rady školy, napr. nemožnosť uskutočnenia volieb do novej rady školy pre karanténu. V takom prípade funkčné obdobie pôvodnej rady školy pokračuje a rada školy uplatňuje svoje kompetencie, najdlhšie však do posledného dňa tretieho kalendárneho mesiaca od ukončenia krízového stavu. Ak sa nová rada školy v priebehu tohto obdobia ustanoví, funkčné obdobie pôvodnej rady školy sa skončí podľa vyššie uvedeného ustanovenia. Za ustanovenie rady školy zodpovedá zriaďovateľ, ktorý postupuje podľa vyhlášky a spolupracuje s riaditeľom školy alebo riaditeľom školského zariadenia.

Nemôže nastať situácia, že funkčné obdobie pôvodnej rady školy sa predĺži viac ako o tri mesiace od ukončenia krízovej situácie.

Podrobnosti o ustanovení, zložení a organizačnom zabezpečení rád škôl sú definované v osobitnom predpise, ktorým je vyhláška MŠ SR č. 291/2004 Z. z., ktorou sa určujú podrobnosti o spôsobe ustanovenia orgánov školskej samosprávy, o ich zložení, o ich organizačnom a finančnom zabezpečení v znení vyhlášky MŠ SR č. 230/2009 Z. z.

Poslanie a funkciu školskej samosprávy definuje § 24 ods. 1 zákona č. 596/2003 Z. z. nasledovne:

„Rada školy, obecná školská rada a územná školská rada sú iniciatívne a poradné samosprávne orgány, ktoré vyjadrujú a presadzujú verejné záujmy a záujmy žiakov, rodičov, pedagogických zamestnancov a ostatných zamestnancov v oblasti výchovy a vzdelávania. Plnia úlohu verejnej kontroly, posudzujú a vyjadrujú sa k činnosti škôl, školských zariadení, orgánov miestnej štátnej správy, orgánov obcí a samosprávnych krajov z pohľadu školskej problematiky.“

Príklad:

Ak má učiteľ, vychovávateľ, upratovačka a pod. dieta v danej škole (školskom zariadení), nemôže byť volený do príslušnej rady školy ako zástupca rodičov. Táto podmienka je ustanovená v § 25 ods. 5 a 6 zákona č. 596/2003 Z. z. Výplýva to z poslanca rady školy (plní funkciu verejnej kontroly, posudzujú a vyjadrujú sa k činnosti škôl a pod.). Ak by bol zástupca rodičov súčasne aj zamestnancom, jeho posudzovanie problematiky danej školy by nebolo objektívne.

- štyria delegovaní zástupcovia zriaďovateľa.

Ak má rada školy menej ako jedenásť členov, jej zloženie a počet členov určí zriaďovateľ podľa uvedených zásad. Zriaďovateľ dbá o to, aby boli úmerne zastúpené všetky skupiny členov, teda zamestnanci, rodičia i zriaďovateľ.

Výnimkou môžu byť napríklad málotriedne školy, kde môže byť len jeden pedagogický zamestnanec, ktorý je súčasne riaditeľom, alebo nepedagogický zamestnanec na nízky pracovný úväzok, prípadne žiaden zo zamestnancov nesúhlasí so svojou voľbou do rady školy.

Zriaďovateľ určí počet členov a zloženie rady školy písomne, aby neskôr nedochádzalo k nedorozumeniam. Písomne tiež deleguje svojich zástupcov do rady školy. Pri určení počtu a zloženia dodržiava zásadu, že počet členov, ktorí nie sú zamestnancami školy (školského zariadenia), musí byť väčšinový.

Členmi rady školy pri strednej škole a strednej škole pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami sú:

- dvaja zvolení zástupcovia pedagogických zamestnancov školy,
- jeden zvolený zástupca ostatných (nepedagogických) zamestnancov školy,
- traja zvolení zástupcovia rodičov, ktorí nie sú zamestnancami školy (ako pri základnej škole),
- štyria delegovaní zástupcovia zriaďovateľa, z ktorých v stredných odborných školách je jeden zástupca inštitúcie podieľajúcej sa na koordinácii odborného vzdelávania a prípravy pre trh práce,³⁸⁾ ak ho táto inštitúcia nominuje,

Odkaz³⁸⁾ znamená § 28 ods. 2 písm. c) zákona č. 61/2015 Z. z.:

(3) Na koordinácii odborného vzdelávania a prípravy pre trh práce na celoštátnej úrovni sa zúčastňujú aj ústredné orgány štátnej správy... písm. c) stavovské a profesijné organizácie ...

Odporúčame, aby zriaďovateľ písomne oslovil príslušnú stavovskú organizáciu na delegovanie svojho zástupcu. Ak stavovská organizácia nedeleguje svojho zástupcu, zriaďovateľ deleguje všetkých štyroch členov bez zástupcu stavovskej organizácie.

Stavovská organizácia môže delegovať len osobu, ktorá má odbornú spôsobilosť v odbore vzdelávania (príp. príbuznom odbore) príslušnej odbornej školy (§ 25 ods. 6 zákona č. 596/2003 Z. z.).

- jeden zástupca žiakov príslušnej školy.

Otázka:

Môže byť členom rady školy zamestnanec školy, ktorý odišiel na materskú, prípadne rodičovskú dovolenku?

Odpoveď:

Takému členovi členstvo v rade školy nezaniká. Ak nemá záujem ďalej činnosť v rade školy vykonávať, môže postupovať napríklad podľa § 25 ods. 12 písm. b) zákona č. 596/2003 Z. z. (vzdať sa členstva). Ak sa nevzdá členstva a nebude sa zúčastňovať zasadnutí, môže sa postupovať napríklad podľa § 25 ods. 12 písm. g) uvedeného zákona (odvolaním zvoleného člena).

• **Pozastavenie členstva.**

Podľa § 25 ods. 13 zákona č. 596/2003 Z. z. sa členstvo v rade školy pozastavuje dňom doručenia prihlášky člena orgánu školskej samosprávy alebo jemu blízkej osoby do výberového konania na funkciu riaditeľa školy alebo riaditeľa školského zariadenia. Členstvo sa pozastavuje až do ukončenia výberového konania. Ak uchádzač, ktorý je členom rady školy, vo výberovom konaní neuspje, členstvo v rade školy pokračuje. Ak vo výberovom konaní uspeje, členstvo zanikne dňom jeho vymenovania do funkcie riaditeľa. V takom prípade treba doplniť člena rady školy spôsobom, ktorý je definovaný v štatúte. **Počas pozastavenia členstva sa nový člen do rady školy nedopĺňa.**

Pojem „blízka osoba“ je definovaný v § 116 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov: „Blízkou osobou je príbuzný v priamom rade, súrodenec a manžel; iné osoby v pomere rodinnom alebo obdobnom sa pokladajú za osoby sebe navzájom blízke, ak by ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá dôvodne pociťovala ako vlastnú ujmu“.

Pozn.: § 117 Občianskeho zákonníka – Stupeň príbuzenstva dvoch osôb sa určuje podľa počtu zrodení, ktorými v priamom rade pochádza jedna od druhej a v pobočnom rade obidve od najbližšieho spoločného predka.

1.4 Činnosť rady školy – zasadnutia a finančné zabezpečenie

Pri svojej činnosti sa orgány školskej samosprávy spravujú štatútom, ktorý si schvávajú na najbližšom zasadnutí po svojom ustanovení.

Štatút obsahuje najmä (v súlade s § 9 vyhlášky MŠ SR č. 291/2004 Z. z.):

- a) úlohy školskej samosprávy,
- b) práva, povinnosti a zodpovednosť členov orgánu školskej samosprávy,

2.4 Štatút rady školy

Príklad:

Treba upraviť podľa konkrétnych podmienok, v súlade s legislatívou. Po schválení je možné meniť alebo doplniť len dodatkami, ktoré je potrebné číslovať. Dodatky musia byť schválené radou školy.

ŠTATÚT

Rady školy

pri .....

V súlade so zákonom č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 596/2003 Z. z.“) a v súlade s ustanovením § 9 vyhlášky Ministerstva školstva SR č. 291/2004 Z. z., ktorou sa určujú podrobnosti o spôsobe ustanovenia orgánov školskej samosprávy, o ich zložení, o ich organizačnom a finančnom zabezpečení v platnom znení (ďalej len „vyhláška č. 291/2004 Z. z.“) sa vydáva tento štatút rady školy.

Čl. 1

Základné ustanovenie

1. V zmysle § 24 ods. 2 (ods. 3 ak ide o školské zariadenie) zákona č. 596/2003 Z. z. sa zriaďuje rada školy pri ..... (uviesť presný názov školy alebo školského zariadenia).
2. Sídlo rady školy je zhodné so sídlom školy alebo školského zariadenia pri ktorom je zriadená.

Čl. 2

Pôsobnosť a poslanie rady školy

1. Rada školy je ustanovená s pôsobnosťou v rámci školy (školského zariadenia), pri ktorej je zriadená.
2. Rada školy je iniciatívnym a poradným samosprávnym orgánom, ktorý vyjadruje a presadzuje verejné záujmy a záujmy žiakov, rodičov, pedagogických zamestnancov a ďalších zamestnancov školy (školského zariadenia) v oblasti výchovy a vzdelávania. Plní aj funkciu verejnej kontroly, vyjadruje sa k činnosti školy a ku skutočnostiam podľa § 5 ods. 7 zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov a k vyradeniu zo siete alebo zaradeniu do siete škôl a školských zariadení SR.

Čl. 3

Činnosť rady školy

1. Rada školy sa vyjadruje ku všetkým závažným skutočnostiam, ktoré sa vzťahujú k práci školy (školského zariadenia) v oblasti výchovy a vzdelávania.
2. Rada školy:
  - a) Uskutočňuje výberové konanie na vymenovanie riaditeľa školy (školského zariadenia) a na jeho základe navrhuje kandidáta na vymenovanie riaditeľa.

3.2 Povinnosti zriaďovateľa a jeho činnosť v procese výberového konania

V zmysle § 5 zákona č. 552/2003 Z. z. výberové konanie sa uskutočňuje bez akýchkoľvek obmedzení priamej alebo nepriamej diskriminácie podľa pohlavia, sexuálnej orientácie, manželského stavu a rodinného stavu, rasy, farby pleti, jazyka, veku, viery a náboženstva, politického alebo iného zmýšľania, odborovej činnosti, národného alebo sociálneho pôvodu, príslušnosti k národnosti alebo k etnickej skupine, majetku, rodu alebo iného postavenia s výnimkou prípadu, ak to ustanovuje zákon, alebo ak je na výkon práce vecný dôvod, ktorý spočíva v predpokladoch alebo požiadavkách a v povahe práce, ktorú má zamestnanec vykonávať. Napríklad za diskrimináciu sa nepovažuje, ak sa od uchádzača žiada znalosť štátneho jazyka, pretože je to jeden z predpokladov na výkon pedagogickej činnosti.

Výberovým konaním na obsadenie miesta vedúceho zamestnanca sa overujú schopnosti a odborné znalosti uchádzača, ktoré sú potrebné vzhľadom na povahu povinností, ktoré má zamestnanec vykonávať v pozícii vedúceho zamestnanca (§ 5 ods. 2 zákona č. 552/2003 Z. z. a § 5 zákona č. 596/2003 Z. z.).

Cieľom výberového konania a výberovej komisie je získať od uchádzača dostatok konkrétnych odpovedí – informácií pre komplexné posúdenie spôsobilosti na výkon riadiacej funkcie a zachytiť významné konkrétne prejavy správania (reakcie), z ktorých možno spoľahlivo usudzovať spĺňanie jednotlivých osobných predpokladov (ustanovených v osobnej špecifikácii).

3.2.1 Funkčné obdobie a vyhlásenie výberového konania

Zriaďovateľ sleduje ukončenie funkčného obdobia riaditeľa, aby v dostatočnom predstihu zabezpečil výberové konanie na obsadenie pozície riaditeľa školy alebo riaditeľa školského zariadenia tak, aby mohli byť dodržané lehoty ustanovené príslušným právnym predpisom, ktorým je zákon č. 552/2003 Z. z.

Ak nastane situácia, že funkčné obdobie riaditeľa školy alebo riaditeľa školského zariadenia uplynie v čase krízovej situácie (mimoriadna situácia, núdzový stav alebo výnimočný stav) a nie je možné z technických dôvodov uskutočniť výberové konanie, zriaďovateľ môže obsadiť voľné miesto riaditeľa bez výberového konania do vymenovania po úspešnom vykonaní výberového konania, najdlhšie na šesť mesiacov. Umožňuje to § 38b ods. 2 zákona č. 596/2003 Z. z., ktorý bol doplnený zákonom č. 93/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (nadobudol účinnosť dňom vyhlásenia). Rada školy sa nevyjadruje.

Výberová komisia menovaná zriaďovateľom podľa osobitného predpisu

Zriaďovateľ menuje výberovú komisiu v prípade:

- ak sa obsadzuje funkcia riaditeľa školy alebo školského zariadenia, pri ktorom sa rada školy nezriaďuje (centrá pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, centrá špeciálno-pedagogického poradenstva),
- ak rada školy nekoná v ustanovenej lehote (podľa § 4 ods. 4 zák. č. 596/2003 Z. z. to znamená, že nenavrhol v lehote najneskôr do dvoch mesiacov od vyhlásenia výberového konania kandidáta na vymenovanie do funkcie riaditeľa),
- ak rada školy nenavrhol zriaďovateľovi kandidáta na vymenovanie na základe dvoch po sebe nasledujúcich výberových konaniach, na ktorých sa zúčastnil najmenej jeden uchádzač, ktorý spĺňa dané kritériá,
- ak sa koná výberové konanie podľa osobitného predpisu v prípade, že zriaďovateľ, ktorým je obec alebo VÚC, po druhom výberovom konaní podľa § 3 ods. 2 zákona č. 596/2003 Z. z. podal príslušnému zastupiteľstvu návrh nesúhlasu s navrhovaným kandidátom a zastupiteľstvo tento návrh schválilo,
- ak sa koná výberové konanie podľa osobitného predpisu v prípade, že zriaďovateľ, ktorým je okresný úrad v sídle kraja, po druhom výberovom konaní podľa § 3 ods. 15 zákona č. 596/2003 Z. z. neakceptuje návrh kandidáta a vyhlási výberové konanie podľa osobitného predpisu.

V uvedených prípadoch zriaďovateľ pri vymenúvaní riaditeľa postupuje podľa osobitného predpisu (§ 5 ods. 4 zákona č. 552/2003 Z. z. – Zákonník práce). Výberová komisia musí mať najmenej troch členov, z ktorých najmenej jedného určí zástupca zamestnancov. Celkový počet členov výberovej komisie je nepárny (§ 5 zákona č. 552/2003 Z. z.).

Delegovaní členovia na účely výberového konania

Podľa § 25 ods. 16 a 17 zákona č. 596/2003 Z. z. na účely výberového konania sú členmi rady školy pri základnej škole, strednej škole, ktorých zriaďovateľom je obec alebo samosprávny kraj, aj jeden delegovaný zástupca okresného úradu v sídle kraja odboru školstva a jeden delegovaný zástupca Štátnej školskej inšpekcie. V strednej škole aj jeden delegovaný zástupca samosprávneho kraja a v strednej zdravotníckej škole aj jeden zástupca ministerstva zdravotníctva.

To znamená, že by mala príslušná rada školy vyzvať uvedené inštitúcie na delegovanie svojich zástupcov na účel výberového konania, súčasťou ktorého je aj stretnutie rady školy na prijatie a schválenie kritérií a postupu pri výberovom konaní.